

Το κοινό δεν καταλαβαίνει πάντοτε τη μοντέρνα τέχνη, αλλά αυτό συμβαίνει γιατί τελικά κανένας δεν του έμαθε ποτέ τίποτα σχετικά με τη ζωγραφική. Του μαθαίνουν να γράφει και να διαβάζει, να ζωγραφίζει και να τραγουδάει, μα ποτέ κανείς δε σκέφτηκε να του μάθει να κοιτάζει έναν πίνακα.

Picasso

εισαγωγή

Τίποτα δεν μπορεί να αντικαταστήσει τη συγκίνηση που προσφέρει η επαφή με το γνήσιο έργο τέχνης στο μουσείο, στην πινακοθήκη, στο παλιό αρχοντικό ή στο εργαστήρι του καλλιτέχνη. Η απευθείας σχέση του παιδιού με τα αντικείμενα και τα γεγονότα δημιουργεί μέσα του παραστάσεις που παραμένουν ανεξίτηλες σε όλη του τη ζωή. Όταν η άμεση εμπειρία δε βρίσκεται στη διάθεση του μαθητή π.χ. όταν είναι αδύνατο να επισκεφτούμε και να γνωρίσουμε τα εκθέματα ενός ονομαστού ξένου μουσείου, τότε χρησιμοποιούμε εποπτικούς τρόπους προσέγγισης. Έναν τέτοιο τρόπο εποπτικής προσέγγισης προσφέρει η μέθοδος που προτείνεται. Τα παιδιά γνωρίζουν τη ζωή, το έργο και

τους τρόπους έκφρασης των πρωτοπόρων καλλιτεχνών του 20ού αιώνα. Τα ερεθίσματα αυτά οδηγούν τα παιδιά σε δημιουργικές εικαστικές δραστηριότητες.

Η γνωριμία με τα έργα της μοντέρνας τέχνης κεντρίζει την περιέργεια των παιδιών. Η ελευθερία στη χρήση των γραμμών και των χρωμάτων και το ξεπέραςμα του φυσικού κόσμου βοηθούν τα παιδιά να οδηγηθούν στα δικά τους φανταστικά μονοπάτια. Ανάμεσα στους τρόπους έκφρασης των καλλιτεχνών του 20ού αιώνα και τα δημιουργήματα των παιδιών έχουν διαπιστωθεί πολλές ομοιότητες. Ο μοντερνισμός βασίζεται στο χρώμα και τη γραμμή. Οι καλλιτέχνες δεν ενδιαφέρονται να αναπαραστήσουν τη φύση όπως είναι στην πραγματικότητα. Ξεπερνούν τον πραγματικό

κόσμο, τον απλοποιούν και ζωγραφίζουν μέσα από την ψυχή και τα όνειρά τους. Η προοπτική εγκαταλείπεται. Τα χρώματα είναι καθαρά, γεμάτα ένταση και σχεδόν ποτέ δεν είναι τα αληθινά χρώματα της φύσης. Αντίστοιχα, τα παιδιά ζωγραφίζουν αυτό που αισθάνονται και όχι αυτό που βλέπουν. Ζωγραφίζοντας εκδηλώνουν πλούσια τα συναισθήματά τους, όπως χαρά, οργή, ενθουσιασμό ή λύπη. Στα σχέδιά τους δεν υπάρχουν αναλογίες ή προοπτική. Στα παιδιά αρέσει να βυθίζονται στα χρώματα. Τα χρησιμοποιούν πηχτά και πλούσια. Χρώματα χαρούμενα, χυμώδη, καθαρά, γεμάτα ένταση. Ονομαστοί ζωγράφοι του 20ού αιώνα θαύμασαν τον αυθορμητισμό και την πρωτοτυπία των παιδικών έργων. Στα έργα του Ματίς, του Πικάσο, του Κλεέ και του Μιρό συναντάμε αυτούσιες παιδικές φόρμες.

σκοποί

- Η γνωριμία της ζωής και του έργου του καλλιτέχνη και των εκφραστικών του τρόπων.
- Οι δημιουργικές εικαστικές δραστηριότητες από τα παιδιά, με ερέθισμα το έργο του καλλιτέχνη.

παιδαγωγικές προθέσεις.

Η προσέγγιση της μοντέρνας τέχνης από τα παιδιά ξεπερνά τον ορθολογισμό και τη συνηθισμένη σχολική εμπειρία. Η προσπάθεια απόκτησης γνώσεων εμποδίζει την αισθητική χαρά των έργων, την ελεύθερη έκφραση και δεσμεύει τη φαντασία.

"Όσες περισσότερες πληροφορίες υποθέτουμε ότι πρέπει να έχουν τα παιδιά προτού έρθουν σε επαφή με το έργο τέχνης, τόσο περισσότερο δυσχεραίνουμε την απόλαυση. Τα ονόματα, οι σχολές και τα ρεύματα αφήνουν αδιάφορο το παιδί".¹

Το στήσιμο μιας γέφυρας ανάμεσα στα παιδιά και τα έργα δεν πετυχαίνεται με τη διδασκαλία αποκομμένων

γεγονότων (εκμάθηση ονομάτων, εθνικοτήτων, χρονολογιών γέννησης των καλλιτεχνών, χρονολογιών έργων κλπ.), αλλά με τη διερεύνηση των αναγκών και των διεργασιών που γέννησαν τα έργα. Δηλαδή, δεν έχει τόσο μεγάλη σημασία "πότε" και "πού" γεννήθηκε ένας καλλιτέχνης, αλλά "πώς" και "γιατί" δημιουργούσε. Έτσι, τα παιδιά, αφού κατανοήσουν πώς οι καλλιτέχνες παράγουν ιδέες για το έργο τους και πώς χρησιμοποιούν τα υλικά, τότε παράγουν τα δικά τους έργα χρησιμοποιώντας τις εμπειρίες τους.

Τα θέματα, αλλά και οι τρόποι προσέγγισης, αγγίζουν τα ενδιαφέροντα των παιδιών. Βασικές αρχές είναι ο σεβασμός της ξεχωριστής προσωπικότητας των παιδιών, η κατανόηση της ιδιαιτερότητας της παιδικής εικαστικής έκφρασης και των συμβόλων που χρησιμοποιεί. Τα παιδιά κάθε ηλικίας, ανάλογα με τη ματιά τους στον κόσμο, προσεγγίζουν διαφορετικά ένα έργο τέχνης.

"Κανένα μέρος της καλλιτεχνικής κληρονομιάς δεν μπορεί να έχει προσωπικό νόημα για τα παιδιά παρά μόνο όταν συνδέεται με την ίδια τους τη ζωή".²

Οι δραστηριότητες που ακολουθούν την εποπτική προσέγγιση των έργων βασίζονται στη βίωση της αισθητικής εμπειρίας των παιδιών. Αποφεύγουμε τη δημιουργία προτύπων που τα παιδιά καλούνται ν' αντιγράψουν. Τα παιδιά δεν αντιγράφουν τα έργα, αλλά τα ανασυνθέτουν και δημιουργούν μέσα από τις εμπειρίες τους, εκφράζοντας τα συναισθήματά τους.

Οργανώνουμε ομαδικές μορφές έκφρασης. Τα παιδιά αυτοοργανώνονται σε μικρές ομάδες (4-6 παιδιά), επιλέγουν το θέμα της εργασίας τους, καταστρώνουν πρόγραμμα δραστηριοτήτων, συλλέγουν πληροφορίες και υλικό, τα επεξεργάζονται για να φτάσουν στα συμπεράσματα και στην παρουσίαση. Υπάρχουν διάφοροι τρόποι με τους οποίους μπορούν να οργανωθούν σε ομάδες, όπως τυχαία, με αλφαβητική σειρά, με κοινωνιόγραμμα ή ομοιόμορφες ανάλογα με την επίδοση και τις ικανότητες των παιδιών. Η αυτοοργάνωση, όπου οι μαθητές συμμετέχουν στην ομάδα που επιθυμούν, φαίνεται να είναι ο καλύτερος τρόπος ομαδοποίησης στη συγκεκριμένη περίπτωση.

Στις ομαδικές συζητήσεις που γίνονται μπροστά στα έργα, ο δάσκαλος:

- Κεντρίζει την περιέργεια των παιδιών.
- Αποφεύγει τις ερωτήσεις γνωστικού χαρακτήρα και επιδιώκει να προβληματίσει με το "πώς", "γιατί" και το "τι θα γινόταν αν..."
- Ενθαρρύνει κάθε προσωπική έκφραση, επιτρέπει στα παιδιά να εκφράζονται αυθόρμητα, να διηγούνται

λεύθερα τις εντυπώσεις τους, να φαντάζονται και να περιγράφουν χωρίς περιορισμούς, βοηθάει τα παιδιά να εδιπλώσουν τις ευαισθησίες τους.

Αποφεύγει τη φλυαρία, τις υποδείξεις, την επιβολή των ικών του αντιλήψεων και κρίσεων. "Όπως ένας διευθυντής ορχήστρας ανάμεσα στους μουσικούς του, πντελεί στο να αντηχήσουν σε κάθε παιδί οι κραδασμοί της έξαρσης".³

Αφήνει τα παιδιά να "λαθεύουν" και επεμβαίνει μόνο στα αδιέξοδα.

Συνοψίζει ότι ανακαλύφθηκαν στη συζήτηση.

Ύλικά και μέσα

Μηχανή προβολής σλάιτς, σλάιτς με έργα του Ματίς, βιβλία και κείμενα που αναφέρονται στον καλλιτέχνη, υλικά για ζωγραφική και κολάζ, αφίσες έργων του Ματίς, φωτοτυπημένα αντίγραφα έργων, κάρτες έργων, φορητό (δημοσιογραφικό) μαγνητόφωνο.

Πάδια εφαρμογής (επιγραμματικά)

Η μέθοδος που προτείνεται περιλαμβάνει τέσσερα βασικά στάδια:

• Ενεργοποίηση των μαθητών μέσα από επιλεγμένα κείμενα, βιβλία, εγκυκλοπαιδείες, λευκώματα τέχνης και φυλλάδια με βασικούς στόχους να προσεγγίσουν το περιβάλλον και την εποχή του καλλιτέχνη, να γνωρίσουν ανεκδοτολογικά γεγονότα από τη ζωή του και μια πρώτη γνωριμία με τους τρόπους έκφρασης και δημιουργίας.

- Εποπτική προσέγγιση με προβολή έργων σε σλάιτς ή αφίσες, φύλλα εργασίας, διάλογος.
- Έκφραση με δημιουργικές - εικαστικές δραστηριότητες, ομαδικές - συνθετικές εργασίες.
- Παρουσίαση - προεκτάσεις

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΝΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ MATISSE

προσέγγιση μέσα από επιλεγμένα κείμενα

Το ξεκίνημα γίνεται με ένα ή περισσότερα φωτοτυπημένα κείμενα που διαβάζονται σιωπηρά από τα παιδιά ή φωναχτά από το δάσκαλο. Τα κείμενα είναι απλά και ευκολοδιάβαστα, χωρίς πολλές λεπτομέρειες. Περιέχουν χαρακτηριστικά γεγονότα από τη ζωή του ζωγράφου, τις παραξενιές του, τον τρόπο που δημιουργούσε, τα γνωρίσματα της τέχνης του.

Ενδεικτικό κείμενο που περιγράφει με γλαφυρό τρόπο τη ζωή και την τεχντροπία του Ματίς περιέχεται στο βιβλίο της Κάρι Πίνιν, Τα παράθυρα του ήλιου - Matisse (σειρά: η τέχνη για παιδιά), εκδ. Οδυσσέας-Αίολος, σελ. 4-59 (εδώ ένα απόσπασμα).

Ένα πρωί, ο ζωγράφος Ανρί Ματίς μπήκε στο τηλεγραφείο να κάνει ένα τηλέφωνο. Εκεί που περίμενε να τον συνδέσουν, κάθισε σ' ένα τραπεζάκι. Σκεφτόταν τη μητέρα του. Στο μεταξύ, "για να περάσει η ώρα", όπως διηγείται ο ίδιος, "πήρα ένα τηλεγραφικό έντυπο", ένα από κείνα τα χαρτιά που γράφουνε τα τηλεγραφήματα, "κι άρχισα να σκιτσάρω ένα γυναικείο κεφάλι. Σχεδιάζα δίχως να σκέφτομαι, η πένα δούλευε μόνη της". Κάποια στιγμή, ο Ανρί κοίταξε το σκίτσο και "αναγνώρισα κατάπληκτος το πρόσωπο της μητέρας μου, σ' όλες του τις λεπτομέρειες".

Έτσι καθώς τη σκεφτόταν, δίχως να το καταλάβει, είχε κάνει το πορτραίτο της. Εντυπωσιάστηκε. Και κατάλαβε πως αν ένας ζωγράφος εκφράζει αυτό που έχει στην καρδιά του, δίχως να το σκέφτεται, βάζει στο σκίτσο ή στον πίνακα τη ζωή που νιώθει μέσα του. Κάθε φορά που ζωγράφιζε, ο Ματίς προσπαθούσε να εκφράσει αυτήν ακριβώς τη ζωή. Κι ήθελε, όλ' αυτά που έβαζε στους πίνακές του, να 'ναι εκφραστικά. Όχι βέβαια ζωγραφίζοντας ανθρώπους θυμωμένους ή κλαμένους, ούτε εντυπωσιακά περιστατικά. Απεναντίας, τ' όνειρό του ήταν μια ήρεμη ζωγραφική, δίχως τίποτα ανησυχητικό και ταραγμένο, που να γαληνεύει, σαν αναπauτική και μαλακιά πολυθρόνα.

Όμως το κάθε πράγμα που ζωγράφιζε, φάνερνε συγκινήσεις κι αισθήματα. Αν έφτιαχνε μια γυναίκα να κάθεται σ' ένα τραπέζι μπροστά στο παράθυρο, ήθελε να 'ναι όλα εκφραστικά, η γυναίκα, το τραπέζι, το παράθυρο, ως και το πάτωμα, η ταπετσαρία, ακόμα και το φως κι ο αέρας μέσα στην κáμαρα. Γιατί όλα τούτα τα πράγματα του είχαν γεννήσει αισθήματα κι

ήθελε να κάνει και τους άλλους να δοκιμάσουν αυτό που δοκίμασε ο ίδιος.

Έλεγε πως οι πίνακες πρέπει να 'ναι καμωμένοι έτσι, που ο κόσμος να καταλαβαίνει τι σημαίνουν, πριν ακόμα δει τον τίτλο τους. Όχι βέβαια πως οι πίνακες έπρεπε να 'ναι "αληθινοί" σαν φωτογραφίες. Μάλιστα μερικοί, κοιτάζοντας κάποιους πίνακες του Ματίς, μπορεί να πουν: "Δεν καταλαβαίνω τίποτα". Κι όμως, όταν το λένε, κάτι νιώθουν, ακριβώς εκείνο που ένιωθε ο Ματίς όταν ζωγράφιζε: κι αυτό είναι το νόημα που κρύβουν οι πίνακές του. Γιατί οι καλλιτέχνες, όταν φτιάχνουν ένα έργο τέχνης, πρέπει να εκφράζουν, όχι ν' αντιγράφουν. Μια φορά κάποια κυρία, κοιτάζοντας έναν πίνακα του Ματίς με μια γυναίκα, είπε στο ζωγράφο: "Με συγχωρείτε, αλλά ξέρετε, νομίζω πως το μπράτσο εκείνης της γυναίκας είναι υπερβολικά μακρύ!" Κι ο Ματίς απάντησε: "Μα κυρία μου, δεν είναι γυναίκα, είναι πίνακας!" Είν' αλήθεια πως για να εκφράσουν τα αισθήματά τους, οι ζωγράφοι μπορεί να ζωγραφίσουν σχήματα πολύ αλλιώτικα από κείνα που βλέπουμε στην πραγματικότητα. Ο Ανρί Ματίς γεννήθηκε στα 1869 στο Κατώ - Καμπρεσί, στα βόρεια της Γαλλίας, από οικογένεια σταρέμπορων. Σαν καλό παιδί τέλειωσε το σχολείο του κανονικά κι έπειτα μπήκε στη νομική σχολή για να γίνει δικηγόρος. Ένα ωραίο πρωί - ήτανε τότε είκοσι χρονών - αρρώστησε βαριά. Είναι παράξενο να λέω "ωραίο" το πρωί που αρρωσταίνει κάποιος. Όμως εκείνη η αρρώστια ήταν η τύχη του. Χρειάστηκε να μείνει στο κρεβάτι ένα χρόνο κοντά κι άρχισε να ζωγραφίζει. Με τόσο πάθος που, μόλις έγινε καλά, πήγε στο σπίτι των παππούδων του και το ζωγράφισε ολόκληρο. Μετά είτε στον πατέρα του πως αποφάσισε να γίνει ζωγράφος κι έφυγε για το Παρίσι. Εκεί άρχισε να ζωγραφίζει και να σχεδιάζει, δίχως σταματημό. Δούλευε πυρετικά, απ' το πρωί ως το βράδυ, καμιά φορά ακόμα και τη νύχτα. Μα όχι για

να φτιάξει αριστουργήματα. Ζωγραφίζει. "Ζωγραφίζω όσο μπορώ κι όσο καλύτερα μπορώ" έλεγε. "Βάζω όλο τον εαυτό μου κι όλες τις ικανότητές μου. Μετά, αν αυτό που έφτιαξα δεν είναι καλό, δε φταίω εγώ απλά και μόνο, δεν μπορούσα να το κάνω καλύτερο". Κι ίσως, γι' αυτόν ακριβώς το λόγο έγινε ένας μεγάλος ζωγράφος, ο πιο σημαντικός της εποχής του, μαζί με τον Πικάσο. Μαζί με άλλους καλλιτέχνες ανακάλυψε σιγά σιγά ένα καινούργιο κόσμο για να ζωγραφίσει, με χρώματα δυνατά, ζωηρά, πρωτοϊδωμένα, γεμάτα φως. Ο ποιητής Απολιναίρ, όταν είδε τις ζωγραφίες του, έγραψε: "Αν χρειαζόταν να συγκρίνω τους πίνακες του Ματίς με κάτι, θα διάλεγα τα πορτοκάλια: οι πίνακές του είναι καρποί με τέτοια ακτινοβόλα λάμψη, σαν τα πορτοκάλια".

Τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα να διαβάσουν όσα κείμενα θέλουν. Κι ακόμα, κάθε ομάδα μπορεί να έχει το δικό της κείμενο ή όλα τα παιδιά διαβάζουν το ίδιο κείμενο. Αφού το διαβάσουν, αφήνονται ν' αντιδράσουν ελεύθερα απέναντι στο κείμενο διατυπώνοντας ερωτήματα και επιθυμίες. Ακολουθεί συζήτηση. Δεν επιμένουμε στην απομνημόνευση ή στην αναφορά λεπτομερειών, δηλαδή, δεν επιμένουμε να μάθουν κάτι οι μαθητές, αν και αυτό μπορεί να γίνει από μόνο του. Επικεντρώνουμε την προσοχή μας σε κάποιες βασικές πληροφορίες, που προβάλλουν ένα πρόβλημα, μια έννοια σαν ερέθισμα για παραπέρα διερεύνηση ή απλά ανεκδοτολογικές ιστορίες που τραβούν την προσοχή και το ενδιαφέρον. Δημιουργούμε ερωτήματα και απορίες, ώστε να αυξήσουμε το ενδιαφέρον και τη συμμετοχή.

Στη συνέχεια μοιράζουμε στις ομάδες βιβλία, εγκυκλοπαίδειες, λευκώματα και φυλλάδια. Όταν στο σχολείο υπάρχει λειτουργική βιβλιοθήκη δεν επιλέγουμε εμείς τα βιβλία ούτε φωτοτυπούμε τις σελίδες, αλλά βοηθάμε τα παιδιά να εργασθούν ερευνητικά. Τα συνοδεύουμε στη βιβλιοθήκη και τους δείχνουμε στην πράξη πώς να χρησιμοποιούν τις πηγές της γνώσης, δηλαδή πώς να αναζητούν πληροφορίες για ένα θέμα, πώς να τις καταγράφουν και πώς να τις χρησιμοποιούν. Για τον Ματίς προτείνονται τα βιβλία:

1. Χιού Χόνορ-Τζον Φλέμινγκ, Ιστορία της Τέχνης (4ος τόμος), εκδ. Υποδομή, σελ. 111-114 (Φωβιστές-Ματίς).
2. Alison Cole, Χρώμα (σειρά Ανακαλύπτω την Τέχνη), εκδ. Δηληθανάσης-Ερευνητές, σελ. 56-57 (Το καθαρό χρώμα του Ματίς).
3. Ο Matisse και οι φωβιστές (Πινακοθήκη Διασήμεων Ζωγράφων), εκδ. Αλκυών.
4. Άλκης Χαραλαμπίδης, Η τέχνη του εικοστού αιώνα, εκδ. University Studio Press, σελ. 46-63 (Φωβισμός).

. Οι Μεγάλοι Ζωγράφοι (Εικοστός αιώνας), εκδ. Μέλισσα, σελ. 9-33 (Ματίς).

ι. Το θαύμα της ζωγραφικής (4ος τόμος), εκδ. Ζουμουνδουρέα, σελ. 129-168 (Ματίς).

ι'. Γρόσδος Σταύρος, Το πανηγύρι των χρωμάτων, εκδ. Μαστορίδη, σελ. 77 (Φωβισμός).

ιι. Κάρπι Πίνιν, Τα παράθυρα του ήλιου -Matisse, εκδ. Δδυσσέας-Αίολος, σελ. 4-5.

Τα παιδιά τα ξεφυλλίζουν, σταματούν στα σημεία του θέλουν, δείχνουν, εκφράζουν ελεύθερα τη γνώμη τους. Αν θέλουμε να προχωρήσουμε παραπέρα ζητάμε από τα παιδιά να σημειώσουν τα πιο χαρακτηριστικά γνωρίσματα από τη ζωή και το έργο του καλλιτέχνη και να συντάξουν το χρονολόγιο της ζωής του. Κι αυτές οι εργασίες, μόλις ανακοινωθούν από τα παιδιά, αποτελούν θαυμάσιες ευκαιρίες για συζήτηση.

εποπτική προσέγγιση

Προβάλλουμε στην οθόνη την εικόνα ενός έργου. Τα έργα που επιλέγουμε καλό είναι να εκπροσωπούν όλες τις σημαντικές περιόδους του έργου του ζωγράφου, να προσεγγίζονται εύκολα από τα παιδιά, να φανερώνουν τις τεχνικές που χρησιμοποιεί ο καλλιτέχνης, να συνδέονται με χαρακτηριστικές στιγμές από τη ζωή και το έργο του, να είναι ξακουστά σήμερα και πρωτοπόρα στην εποχή τους. Χαρακτηριστικά έργα του Ματίς: Μελέτη για τη Χαρά της ζωής, 1905, Πορτρέτο με την πράσινη γραμμή, 1905, Το κόκκινο δωμάτιο, 1908/9, Ο χορός, 1910, Νεκρή φύση με κόκκινα ψάρια, 1911, Νεκρή φύση με μελιτζάνες, 1911/12, Μάθημα πιάνου, 1916, Οδαλίσκη με ντέφι, 1926, Ροζ γυμνό, 1935, Η Μουσική, 1939, Νεκρή φύση με στρείδια, 1940, Μεγάλο κόκκινο εσωτερικό, 1948, Πολυνησία, ο ουρανός, 1946 (κολάζ), Τα ζώα της θάλασσας, 1950 (κολάζ), Γαλάζιο γυμνό, 1952 (κολάζ), Η θλίψη του βασιλιά, 1952 (κολάζ), Το παπαγαλάκι και η σειρήνα, 1952 (κολάζ), Το σαλιγκάρι, 1953 (κολάζ), Λουλουδένιο πυροτέχνημα, 1953 (κολάζ). Ενδεικτικά έργα των φοβιστών: Ντερέν, Ματίς, 1905, Ντερέν, Η γέφυρα του Ουεστμίνστερ, 1906, Ντιφι, Παλιά σπίτια στην κοιλάδα της Ονφέρ, 1906, Βλαμένκ, Τοπίο με κόκκινα δέντρα, 1906

Τα παιδιά παρατηρούν για λίγο την εικόνα και εκφράζουν αυθόρμητα τις πρώτες εντυπώσεις τους. Τα μικρότερα παιδιά βιάζονται να δείξουν τα σημεία που τους άρεσαν, σχεδόν ταυτίζονται με το έργο. Η τέχνη δημιουργεί ένα αυθόρμητο ενθουσιασμό στα παιδιά και τους κινεί την περιέργεια. Κεντρίζουμε την προσοχή τους και με κατάλληλες ερωτήσεις τα οδηγούμε να

προσέξουν και να σχολιάσουν κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του έργου. Κάθε σχόλιο, κάθε γέλιο, κάθε επιφώνημα είναι μια ευκαιρία για επικοινωνία. Ενθαρρύνουμε τα παιδιά να εξερευνήσουν τα δικά τους συναισθήματα και να δημιουργήσουν τις δικές τους απόψεις. Εκείνο που προέχει είναι να διαφυλαχθεί η αυθόρμησία, γι' αυτό περιορίζουμε τα λόγια και δίνουμε τον πρώτο λόγο στα παιδιά ενθαρρύνοντας και επιδοκμάζοντας. Τα παιδιά παρατηρούν, υποθέτουν, ανακαλύπτουν, εκφράζουν συναισθήματα, ακούνε, φαντάζονται, μαθαίνουν και τελικά δημιουργούν. Στις απαντήσεις των παιδιών δεν υπάρχει "σωστό" ή "λάθος". Αρκεί να περισσέψει η αυθόρμητη έκφραση. Οι ερωτήσεις διαφέρουν από έργο σε έργο. Αν βασιστούμε στις αντιδράσεις των παιδιών, πρέπει να είμαστε προετοιμασμένοι να χρησιμοποιήσουμε μερικές μόνο ή να τις παραλείψουμε ολωσδιόλου. Δείχνουμε την ομορφιά ενός έργου και προσπαθούμε ν' ανακαλύψουμε κάτω από ποιες συνθήκες, κυρίως κοινωνικές, το δημιούργησε ο ζωγράφος. Διάφορες υποθέσεις για την ψυχική κατάσταση στην οποία βρέθηκε ο καλλιτέχνης, όταν δημιούργησε το έργο, είναι μάλλον αυθαίρετες. Δεν επιμένουμε στην αυστηρή ορολογία γύρω από την τέχνη, χωρίς ωστόσο να αποκλείσουμε την αναφορά λέξεων και όρων, που τις εξηγούμε με απλότητα και σαφήνεια. Δεν ανησυχούμε όταν τα παιδιά δεν ξέρουν ή δε θυμούνται τα ονόματα. Τα μεγαλύτερα παιδιά ζητούν να μάθουν περισσότερα: ρωτούν λεπτομέρειες από τη ζωή του ζωγράφου, την τεχνοτροπία, πού βρίσκεται σήμερα το έργο, κ.ά. Η Laura Chapman⁴ προτείνει τέσσερα διαδοχικά "επίπεδα" προσέγγισης:

1ο επίπεδο: *δες - πες - περίγραψε*

2ο επίπεδο: *ψάξε - βρες - ανάλυσε*

3ο επίπεδο: *σκέψου - σύνδεσε - ερμήνευσε*

4ο επίπεδο: *κρίνε*

Το επίπεδο προσέγγισης από το οποίο θα ξεκινήσουμε εξαρτάται από την ηλικία των παιδιών, τις προηγούμενες αισθητικές τους εμπειρίες, τη συμμετοχή και τον ενθουσιασμό, αλλά και τις δικές μας γνώσεις και δυνατότητες.

Εναλλακτικά μοιράζουμε φύλλα εργασίας που περιέχουν απλές ερωτήσεις. Χρειαζόμαστε ένα φύλλο εργασίας για κάθε πίνακα που θέλουμε να προσεγγίσουμε. Τα παιδιά στη γωνιά της ομάδας τους συνεργάζονται για να απαντήσουν σε κάθε ερώτηση και να συμπληρώσουν το φύλλο εργασίας, ενώ το σχετικό έργο προβάλλεται στην οθόνη. Οι ομάδες ανακοινώνουν τις παρατηρήσεις τους και ακολουθεί συζήτηση. Στο στάδιο αυτό, σαν παράλληλη μάθηση, τα παιδιά

ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

μαθαίνουν να συνεργάζονται μεταξύ τους, να σέβονται τη γνώμη των άλλων, αλλά και να υποστηρίζουν τη δική τους.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ματίς, Πορτρέτο με την πράσινη γραμμή, 1905,
(διαστάσεις 40X32 εκ.)

Ο Ματίς ζωγράφησε το πορτρέτο της γυναίκας του το καλοκαίρι του 1905. Ήταν επηρεασμένος από τους πίνακες ενός άλλου μεγάλου ζωγράφου, του Γκογκέν, ο οποίος χρησιμοποιούσε καθαρά χρώματα. Το έργο βρίσκεται σήμερα στο Κρατικό Μουσείο Τέχνης της Κοπεγχάγης.

Περιγράψε τα χρώματα στο πρόσωπο, στα μαλλιά, στα μάτια, στα βλέφαρα, στα ρούχα και στο φόντο.

Προσπάθησε να ανακαλύψεις από πού πήρε το όνομά του ο πίνακας.

Προς ποια κατεύθυνση είναι στραμμένο το βλέμμα της κ. Ματίς;

Ποια χρώματα χρησιμοποιεί ο ζωγράφος στο φόντο του πίνακα; Πώς ονομάζουμε αυτά τα τρία χρώματα;

Οι φοβιστές ζωγράφοι δεν έκαναν μεγάλη

προσπάθεια να δώσουν όγκο στις μορφές που ζωγράφιζαν. Η μορφή του πίνακα φαίνεται να έχει όγκο;

· Πώς θα χαρακτήριζες τα χρώματα;

- έντονα επιθετικά αγνά
 φυσικά θαμπά

· Από τα χρώματα που βλέπουμε, ποια νομίζεις ότι δεν είναι τα πραγματικά χρώματα που θα ταίριαζαν σ' ένα ανθρώπινο πρόσωπο;

· Ποιος είναι ο ρόλος της πράσινης γραμμής πάνω στο πρόσωπο της κ. Ματίς; Από ποια πλευρά φωτίζεται το πρόσωπο και πώς το καταλαβαίνουμε;

Ματίς, Ο χορός, 1910, (διαστάσεις 260X391 εκ.)

Συχνά στους πίνακες του Ματίς συναντώνται η ζωγραφική με το χορό και τη μουσική. Άλλωστε ο ζωγράφος σχεδίαζε σκηνικά και κουστούμια για παραστάσεις μπαλέτου. Αυτό το έργο, που είναι πιο γνωστό με τον τίτλο "Ο χορός του Λένιγκραντ", ήταν παραγγελία του Sergei Shchukin, ενός εμπόρου τσαγιού από το Λένιγκραντ (σήμερα Πετρούπολη) της Ρωσίας. Ο πίνακας πρωτοεκτέθηκε στο Παρίσι και στη συνέχεια στόλισε το σπίτι του πλούσιου εμπόρου. Σήμερα βρίσκεται στο Μουσείο Ερμιτάζ στην Πετρούπολη.

· Παρατήρησε τον πίνακα. Υπάρχει κεντρικό σημείο; Η ματιά μας οδηγείται σ' ένα συγκεκριμένο σημείο του έργου ή περιφέρεται γύρω γύρω; Γιατί συμβαίνει αυτό;

· Πόσες φιγούρες υπάρχουν; Είναι αντρικές ή γυναικείες;

· Ποιο είδος γραμμών κυριαρχεί στον πίνακα; Είναι τυχαίο ή ο ζωγράφος τις επιλέγει για να δημιουργήσει κάποιες εντυπώσεις;

· Ποιο σχήμα δημιουργούν οι χορευτές με την κίνησή τους; Με ποιους τρόπους ο Ματίς δίνει την εντύπωση

ης κίνησης;

Παρατήρησε τα κορμιά των χορευτών. Διάλεξε τη λέξη που νομίζεις ότι χαρακτηρίζει τη στάση τους:

- ηρεμία εξαλλοσύνη ένταση
 πάθος εκστασιασμός

Παρόλο που τα ζωγραφισμένα σώματα δεν είναι έλεια, αποπνέουν αρμονία αλλά και ενέργεια. Με ποιους τρόπους καταφέρνει αυτό ο ζωγράφος;

Δείξε σημεία του πίνακα που επιβεβαιώνουν την κπλότητα με την οποία δημιουργούσε ο Ματίς.

Περίγραψε τα χρώματα του ουρανού, της γης, των κομάτων. Νομίζεις ότι είναι βαμμένα τυχαία; Ποια χρώματα είναι ισορροπημένα και ποια δημιουργούν αντιθέσεις;

Το έργο, όταν πρωτοεκτέθηκε στη Ρωσία, ξεσήκωσε τολλές αντιδράσεις. Μπορείς να σκεφτείς γιατί;

Ματίς, Η μουσική, 1939, (διαστάσεις 115X115 εκ.)

Ένα ακόμα έργο στο οποίο ο Ματίς συνδυάζει τη μουσική με τη ζωγραφική. Ξεχωρίζει για την απλότητα του τόσο στις γραμμές όσο και στα χρώματα. Οι φόρμες και τα χρώματα έχουν χάρη και μουσικότητα. Η θηλυκότητα χαρακτηρίζει τις δύο γυναικείες μορφές που είναι ζωγραφισμένες διαγώνια. Σήμερα το έργο βρίσκεται στη Γκαλερί Τέχνης, στο Μπάφαλο της Αμερικής.

Περίγραψε τον πίνακα. Τι υπάρχει στο πρώτο πλάνο

και τι στο φόντο;

· Τα χρώματα που χρησιμοποιεί ο ζωγράφος στο έργο είναι βασικά τέσσερα. Μπορείς να τα βρεις;

· Προσπάθησε να περιγράψεις τον τρόπο με τον οποίο είναι ζωγραφισμένες οι δύο φιγούρες (χρώματα, γραμμές, περιγράμματα, πινελιές).

· Ποιο συναίσθημα αποπνέουν τα πρόσωπα των γυναικών:

- θλίψη ευχαρίστηση αισιοδοξία
 ηρεμία γλυκύτητα

· Σκτισάρισε τα γυναικεία πρόσωπα, όπως ο Ματίς.

· Ο Ματίς συνήθιζε να ζωγραφίζει ανθρώπινες μορφές, ιδιαίτερα γυναικείες φιγούρες, παρά αντικείμενα. Από αυτή την προτίμηση του ζωγράφου μπορούμε να βγάλουμε κάποιο συμπέρασμα για την προσωπικότητά του;

· Παρ' όλα αυτά, κάπου στο έργο, υπάρχει ένα κομμάτι νεκρής φύσης. Περιγράψε το.

· Και σ' αυτόν τον πίνακα ο Ματίς χρησιμοποιεί διακοσμητικά σχέδια. Ακόμα και στοιχεία της φύσης τα χρησιμοποιεί σαν στολίδια. Μπορείς να σχεδιάσεις μερικά απ' αυτά με το μολύβι σου;

· Ο ζωγράφος παραμόρφωνε με χάρη κάποια σημεία των σωμάτων που ζωγράφιζε. Εδώ επιμηκύνει τα χέρια των γυναικών. Γιατί άραγε;

· Γράψε ένα δικό σου τίτλο για το έργο.

δημιουργικές δραστηριότητες - προεκτάσεις

Οι δραστηριότητες που προτείνονται είναι ενδεικτικές. Άλλωστε τα παιδιά θα προτείνουν τις δικές τους και θα μας καταπλήξουν με τις δημιουργικές τους ιδέες. Οι περισσότερες δραστηριότητες είναι ομαδικές, χωρίς να αποκλείονται οι ατομικές. Όταν κάποια δραστηριότητα αναλαμβάνουν τα παιδιά να την προετοιμάσουν έξω από τη σχολική αίθουσα (διάλειμμα, στίτι), τότε ο δάσκαλος φροντίζει να τα υποστηρίξει προσφέροντας υλικά, πληροφορίες, παρόθηση, ενθάρρυνση. Καλό είναι να απελευθερώσουμε τη φαντασία και τις δημιουργικές δυνάμεις των παιδιών και να φυλακίσουμε τις απόψεις των μεγάλων για το αισθητικά "ωραίο" και την τελειότητα.

Τα παιδιά συζητούν στις ομάδες τους και αποφασίζουν τους τρόπους παρουσίασης του υλικού. Οι τρόποι αυτοί μπορεί να είναι:

- απλή επίδειξη και ανάγνωση των εργασιών στην τάξη
- προφορική παρουσίαση και συζήτηση
- μεταφορά των εικόνων σε σλάιτς και προβολή τους στην τάξη
- έκθεση του υλικού στη γωνιά των εικαστικών μέσα

στην τάξη ή στους διαδρόμους του σχολείου (οι ζωγραφιές κορνιζώνονται σε χρωματιστά χαρτόνια κι από κάτω γράφουμε γνώμες και σχόλια)

- έκθεση του υλικού και μικρά θεατρικά δράματα σε ημέρα αφιερωμένη στον Ματίς
- δημιουργία λευκώματος (άλμπουμ) με έργα του Ματίς
- έκδοση σχετικής εφημεριδούλας

δραστηριότητες

✓ Ζωγραφίζουμε "τη χαρά της ζωής" με το δικό μας τρόπο, χρησιμοποιώντας τα χαρούμενα χρώματα του Ματίς. Συζητάμε για τα συναισθήματα που μας γεννούν τα χρώματα.

✓ Ανακαλύπτουμε τα διακοσμητικά σχέδια με τα οποία ο Ματίς στολίζει τα χαλιά, τους τοίχους, τα τραπεζομάντηλα και τα περιγράμματα των έργων του. Σχεδιάζουμε μερικά απ' αυτά σε κόλλες γλασέ και τα κόβουμε. Τα κολλάμε στο χαρτί και δημιουργούμε όμορφα κολάζ.

✓ Ζωγραφίζουμε χαρούμενα θέματα χρησιμοποιώντας τα χρώματα της παλέτας του ζωγράφου, δηλαδή τα βασικά (κόκκινο - κίτρινο - μπλε) και τα συμπληρωματικά (πράσινο - μοβ - πορτοκαλί). Διακοσμούμε γύρω γύρω τις ζωγραφιές μας με τα διακοσμητικά σχέδια που χρησιμοποιεί ο Ματίς.

✓ Προβάλλουμε στην οθόνη κάποιο "αφηγηματικό" έργο του Ματίς, όπως το έργο "Η Οδαλίσκη με το ντέφι" ή το έργο "Η θλίψη του βασιλιά". Τα παιδιά σε ομάδες προσπαθούν, με αφορμή τον πίνακα, να συνθέσουν ένα παραμύθι. Ενθαρρύνονται ν' αφήσουν ελεύθερη τη φαντασία τους. Στη συνέχεια τα παραμύθια διαβάζονται, δραματοποιούνται ή κάθε ομάδα ζωγραφίζει μια εικόνα του παραμυθιού της. Τα παιδιά μπορούν να διαβάσουν τις επτά ιστορίες της Πίνιν

Κάρπι στο βιβλίο Τα παράθυρα του ήλιου, εκδ. Οδυσσέας-Αίολος (οι ιστορίες εικονογραφούνται με έργα του Ματίς).

✓ Η πρώτη επαφή του Ματίς με τα χρώματα και η τυχαία ανακάλυψη της κλίσης του στη ζωγραφική είναι από τα πιο χαρακτηριστικά γεγονότα της ζωής του ζωγράφου. Τα παιδιά σε ομάδες δραματοποιούν ελεύθερα αυτές τις στιγμές και ζωγραφίζουν το πρώτο έργο του ζωγράφου, έτσι όπως νομίζουν ότι θα 'ταν.

✓ Με χαρτόνια που τα χρωματίζουν τα παιδιά, με χρωματιστά κανσόν χαρτόνια και κόλλες γλασέ δημιουργούμε μεγάλα ομαδικά κολάζ με θέματα που έχει δουλέψει ο Ματίς, όπως "Γαλάζιο Γυμνό", "Τα ζώα της θάλασσας", "Πολυνησία, ο ουρανός". Αντιγράφουμε το θέμα, και όχι το περιεχόμενο. Στο τέλος δεν ξεχνάμε τα διακοσμητικά σχέδια.

✓ Βλέποντας στην οθόνη το έργο του Ματίς "Το σαλιγκάρι", βάφουμε τα χαρτόνια με τα χρώματα που έχουν οι επιφάνειες του πίνακα. Κόβουμε τα χρωματισμένα χαρτόνια στο ανάλογο μέγεθος και τα σκορπάμε τυχαία στο πάτωμα για να διαπιστώσουμε, βέβαια, ότι δεν δημιουργήθηκε κανένα σαλιγκάρι. Στη συνέχεια με τα ίδια χαρτόνια πάνω σε χαρτί του μέτρου σχηματίζουμε, κολλώντας, το σαλιγκάρι, όπως ο Ματίς. Σε μια παραλλαγή, κάθε ομάδα δημιουργεί το σαλιγκάρι της με τους τρόπους και τα υλικά που θα διαλέξουν τα παιδιά.

✓ Σε μεγάλα χαρτόνια σχεδιάζουμε κοχλίες (σαλιγκάρια) και τα παιδιά βάφουν και διακοσμούν το εσωτερικό τους ελεύθερα ή με περιορισμούς π.χ. χρησιμοποιούν τα διακοσμητικά μοτίβα του Ματίς, η μία ομάδα βάφει με θερμά χρώματα, η άλλη με ψυχρά κ.α.

✓ Σε πολλούς πίνακες του Ματίς συναντάμε ανοιχτά παράθυρα που οδηγούν σε ονειρικά τοπία. Ζωγράφισε κι εσύ αυτό που βλέπεις από το παράθυρο του σχολείου ή του σπιτιού σου. Χρησιμοποίησε πλούσια, φωτεινά και πηχτά χρώματα.

✓ Λέμε στα παιδιά πως στον κόσμο που ζούμε όλα τα χρώματα υπάρχουν και εμφανίζονται δύο δύο. Μόνο που το ένα από τα δύο είναι ντροπαλό και δεν πολυφαιίνεται. Κόβουμε εννιά χρωματιστούς κύκλους διαμέτρου 20 εκ. που ο καθένας θα είναι κολλημένος σε ένα γκρι χαρτόνι 40 εκ. X 40 εκ. Τα χρώματα των κύκλων, βαμμένα ή χαρτόνια κανσόν, είναι: κόκκινο, κίτρινο, μπλε, πράσινο, μοβ, πορτοκαλί, μαύρο. Στεκόμαστε μπροστά σ' ένα λευκό τοίχο και κρατάμε ψηλά με το χέρι τεντωμένο έναν από τους χρωματιστούς κύκλους. Προτρέπειμε τα παιδιά να κοιτάζουν αρκετή

ώρα στο κέντρο του κύκλου και τους εξηγούμε ότι όταν θα κατεβάσουμε απότομα το χέρι που κρατάει τον κύκλο, εκείνα δεν θα πάνου να κοιτούν το σημείο που πριν από λίγο υπήρχε ο κύκλος. Μετά από μερικά δευτερόλεπτα, σύμφωνα με τον νόμο της αντίθεσης, πάνω στον άσπρο τοίχο θα εμφανιστεί ένα νέο χρώμα. Είναι το συμπληρωματικό του χρώματος που είχε ο κύκλος που δείξαμε (κόκκινο-πράσινο, κίτρινο-μοβ, μπλε-πορτοκαλί, μαύρο-άσπρο). Επαναλαμβάνουμε το παιχνίδι για τα παιδιά που δυσκολεύονται να δουν τα χρώματα.

✓ Ζωγραφίζουμε φυσικά τοπία και τα βάφουμε με χρώματα που δεν είναι τα πραγματικά της φύσης.

✓ Αλλάζουμε την πόλη μας και την χρωματίζουμε με φανταστικά χρώματα. Τώρα πια ονομάζεται η πόλη των χρωμάτων.

✓ Ζωγραφίζουμε πάνω σε χοντρό χαρτί απ' ευθείας με τα σωληνάκια όπως οι φοβιστές. Ζωγραφίζουμε γρήγορα και αυθόρμητα χωρίς προσχέδιο. Η τέμπερα αφήνει ένα παχύ στρώμα και δημιουργεί ανάγλυφες επιφάνειες. Πιέζουμε το σωληνάριο στη βάση του κι ελέγχουμε τη ροή του χρώματος. Με γραμμές διαφορετικών χρωμάτων δημιουργούμε χρωματικές εντυπώσεις. Καταναλώνουμε αρκετή ποσότητα χρώματος που αργεί να στεγνώσει.

✓ 4 Με γρήγορες και πλατιές πινελιές βάφουμε ένα φύλλο χαρτί ακουαρέλας, τυχαία και αυθόρμητα, με πολλά και διαφορετικά χρώματα. Όταν στεγνώσουν τα χρώματα, το αναποδογυρίζουμε και στην άβαφη πλευρά σχεδιάζουμε με το μολύβι τετράγωνα, ορθογώνια και κύκλους, μικρά και μεγάλα. Τα κόβουμε και το χρωματισμένο υλικό του κολάζ είναι έτοιμο. Συναρμολογούμε τα γεωμετρικά σχήματα στο χαρτί, το ένα δίπλα στο άλλο ή το ένα πάνω στο άλλο, φτιάχνοντας όμορφες συνθέσεις. Το τρένο, η σαρανταποδαρούσα, το δέντρο, το ρομπότ, αφηρημένες συνθέσεις είναι μερικά μόνο θέματα. Όταν εργαζόμαστε με τους φίλους μας ενώνουμε το υλικό μας.

✓ Χωρίζομαστε σε δύο ομάδες. Συνεργαζόμαστε στενά για να πετύχουμε ένα όμορφο αποτέλεσμα. Η μία ομάδα κατασκευάζει ένα κολάζ. Το κολάζ της δεύτερης ομάδας πρέπει να στηριχτεί και να συμπληρώσει την εργασία της πρώτης ομάδας. Η μία εργασία κολλάει πάνω στην άλλη και αποτελούν ένα κοινό θέμα π.χ. αεροπλάνο-ουρανό. Συζητάμε και όλοι μαζί αποφασίζουμε ποιο θα είναι το θέμα, τι υλικό θα χρησιμοποιήσουμε, πού θα τοποθετηθεί το κάθε τι, πόσο χώρο θα πιάνει, ποιος θα ζωγραφίσει ή θα κατασκευάσει κ.α. Μερικές προτάσεις-θέματα:

διαστημόπλοιο - διάστημα, καράβι - θάλασσα, άγρια ζώα - ζούγκλα.

✓ Χωρίζομαστε σε δύο ομάδες. Χρειαζόμαστε ένα έργο του Ματίς για κάθε ομάδα. Κόβουμε τις εικόνες σε πολλά κομμάτια, τυχαία ή σε ορισμένο σχήμα π.χ. σχήμα μαιάνδρου. Σκορπίζουμε τα κομμάτια στο τραπέζι ή στο πάτωμα. Τα παιδιά της ομάδας πρέπει να βρουν τα κομμάτια της εικόνας που τους αναλογεί, να τα συναρμολογήσουν σαν να 'ταν παζλ και να τα κολλήσουν στο χαρτόνι. Κερδίζει η ομάδα που τελειώνει γρήγορα και πετυχημένα. Για να δυσκολέσουμε το παιχνίδι κρύβουμε κάποια κομμάτια. Τα παιδιά πρέπει να μαντέψουν το περιεχόμενό τους και να τα συμπληρώσουν, σκισσάροντας ή χρωματίζοντας.

✓ Σε μια φανταστική επίσκεψη στην έκθεση έργων του Ματίς, μερικά παιδιά παίρνουν συνεντεύξεις από τ' άλλα παιδιά - επισκέπτες. Οι δημοσιογράφοι προετοιμάζουν τις ερωτήσεις που θα είναι πρωτότυπες και θα ξεπερνούν τη φράση "τι σας άρεσε περισσότερο;" Οι απαντήσεις απομαγνητοφωνούνται, καταγράφονται και συζητούνται. Στη συνέχεια κρεμάμε τα κείμενα στον πίνακα ανακοινώσεων κάτω από τα φωτοαντίγραφα των έργων.

✓ Το επόμενο φύλλο της εφημερίδας της τάξης είναι αφιερωμένο στον Ματίς. Περιλαμβάνει σχόλια, γραπτά, σκίτσα, εικόνες, πληροφορίες και οποιοδήποτε έντυπο υλικό έχει προέλθει από τις δραστηριότητές μας.

✓ Σε κόλλες γλασέ ή χαρτόνια σχεδιάζουμε και κόβουμε φιγούρες αντικειμένων με καθαρά σχήματα π.χ. όργανα της ορχήστρας, κουζινικά σκεύη, ζώα κ.α. Τοποθετούμε τα σχήματα πάνω σε χρωματιστό χαρτόνι, χωριστά ή το ένα να κρύβει το άλλο και φτιάχνουμε όμορφες εικόνες. Δε βιαζόμαστε να τα κολλήσουμε. Αλλάζουμε τη θέση τους μέχρι να πετύχουμε τη σύνθεση που μας αρέσει πιο πολύ.

✓ Χωρίζομαστε σε ζευγάρια και ζωγραφίζουμε το ταίρι μας από τη σκιά του. Κρεμάμε στον τοίχο το χαρτόνι ή

ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ένα μεγάλο κομμάτι κόλλα γλασέ. Ένα παιδί στέκεται μπροστά με το πλαϊνό μέρος του προσώπου. Το φως της λάμπας ή του φακού φωτίζει το πρόσωπο και δημιουργεί σκιά πάνω στο χαρτόνι. Τα παιδιά σχεδιάζουν το περίγραμμα της σιλουέτας των φίλων τους και τα κόβουν γύρω γύρω προσεκτικά. Χρωματίζουν τα πρόσωπα προσπαθώντας να απεικονίσουν τα πραγματικά χαρακτηριστικά. Δε χρειάζεται βάψιμο όταν χρησιμοποιούμε κόλλες γλασέ γιατί έχουμε δημιουργήσει χρωματιστές φιγούρες προσώπων. Κρεμάμε τα πορτρέτα στον τοίχο με την σειρά ή πολλά μαζί σε περίεργες συνθέσεις.

✓Κόβουμε τις ζελατίνες σε πολλά και διαφορετικά χρώματα (τρίγωνα, τετράγωνα, κύκλους κ.α.) Τα κολλάμε πάνω στο χαρτί δημιουργώντας πυκνές αφηρημένες συνθέσεις. Τα χρώματα, που πέφτουν το ένα πάνω στο άλλο, δημιουργούν καινούργια χρώματα.

✓Το παιχνίδι της μεγέθυνσης θα μας βοηθήσει να γνωρίσουμε το έργο μεγάλων ζωγράφων. Συμμετέχουν όλα τα παιδιά της τάξης. Στο ξεκίνημα θα μάθουμε να μεγεθύνουμε τα σχέδιά μας με τη μέθοδο του τετραγωνισμού. Με το χάρακα χωρίζουμε ένα μικρό σχέδιο σε τετράγωνα. Σε ένα μεγαλύτερο χαρτί σχεδιάζουμε τόσο τετράγωνα όσο και στο πρώτο σχέδιο. Αρκεί να είναι μεγαλύτερα στο μέγεθος (διπλάσια ή τριπλάσια). Κατόπιν αρχίζουμε τη σχεδίαση. Ένα ένα τετραγωνάκι η μικρή εικόνα μεταφέρεται στη μεγάλη. Φροντίζουμε ώστε σε κάθε μεγάλο τετράγωνο να βρίσκεται το ίδιο κομμάτι εικόνας που βρίσκεται στο

αντίστοιχο τετράγωνο του μικρού σχεδίου. Βέβαια το αντιγράφουμε μεγεθυμένο. Έτσι το πρώτο σχέδιο μεγαλώνει κομμάτι κομμάτι. Σχεδιάζουμε απαλά με μολύβι για να μπορούμε να διορθώνουμε τα λάθη μας. Τελειώνοντας σβήνουμε τις γραμμές που δε μας χρειάζονται. Μεγεθύνουμε μια αφίσα που απεικονίζει κάποιο πίνακα του Ματίς, π.χ. το έργο "Η θλίψη του βασιλιά". Στο ξεκίνημα προτιμάμε απλές εικόνες. Αφίσες θα βρούμε στα μεγάλα βιβλιοπωλεία. Χωρίζουμε και κόβουμε την εικόνα σε τόσα τετράγωνα κομμάτια, όσα είναι τα παιδιά. Κάθε παιδί αναλαμβάνει να μεγεθύνει το κομμάτι που του αναλογεί με τη μέθοδο του τετραγωνισμού. Χρησιμοποιούμε χαρτιά ακουαρέλας ή χαρτόνια, όλα στο ίδιο μέγεθος. Φροντίζουμε να μεγαλώσουμε την εικόνα μας όλοι με τον ίδιο τρόπο. Αν δεν γίνει αυτό, θα συναντήσουμε αργότερα αξεπέραστες δυσκολίες καθώς οι μεγεθυμένες εικόνες δεν θα ταιριάζουν μεταξύ τους. Όταν τελειώσουν όλα τα παιδιά, απλώνουμε τις μεγεθύνσεις στο πάτωμα και τις συναρμολογούμε, έτσι ώστε να σχηματιστεί η εικόνα του έργου. Διορθώνουμε τα λάθη και τις γραμμές που δεν συνταίριαζαν. Κι ένα παιδί να αμελήσει την εργασία του, η εικόνα δε θα ολοκληρωθεί. Κολλάμε τα κομμάτια στον τοίχο ή σε μεγάλα σκληρά χαρτόνια. Δεν μένει παρά το χρωμάτισμα. Με χρώματα τέμπερας ή πλαστικά χρώματα τοίχου προσπαθούμε να αντιγράψουμε πετυχημένα τους τόνους και τις αποχρώσεις του έργου. Η μεγάλη ζωγραφιά δίπλα στην πρωτότυπη αφίσα φαίνεται εντυπωσιακή.

ΣΤΑΔΙΟ	ΤΙ ΚΑΝΕΙ Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ	ΤΙ ΚΑΝΟΥΝ ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ
ενεργοποίηση των μαθητών μέσα από επιλεγμένα κείμενα	<ul style="list-style-type: none"> • προσφέρει έντυπο υλικό • κεντρίζει την περιέργεια των Παιδιών • προσφέρει πληροφορίες • θέτει ερωτήματα • καθοδηγεί τη συζήτηση 	<ul style="list-style-type: none"> • μελετούν τα κείμενα • ξεφυλλίζουν τα βιβλία, τα περιοδικά και τα λευκώματα • εκφράζονται ελεύθερα • διατυπώνουν ερωτήσεις και επιθυμίες • συζητούν μεταξύ τους • κρατούν σημειώσεις (αν το επιθυμούν) με τα γνωρίσματα της ζωής και του έργου του καλλιτέχνη • συντάσσουν το χρονολόγιο της ζωής του καλλιτέχνη
εποπτική προσέγγιση των έργων	<ul style="list-style-type: none"> • προβάλλει τα έργα • προσφέρει ερωτήσεις -ερεθίσματα • καθοδηγεί τη συζήτηση • μοιράζει τα φύλλα εργασίας 	<ul style="list-style-type: none"> • παρατηρούν και σχολιάζουν τα έργα • συζητούν σε ομάδες • συμπληρώνουν το φύλλο εργασίας • ανακοινώνουν τις παρατηρήσεις τους
έκφραση - δημιουργικές δραστηριότητες	<ul style="list-style-type: none"> • προσφέρει ερεθίσματα για δημιουργίες • προσφέρει τα υλικά • δημιουργεί μαζί με τα Παιδιά 	<ul style="list-style-type: none"> • συζητούν στις ομάδες, προτείνουν, προγραμματίζουν και δημιουργούν • συζητούν και αποφασίζουν τρόπους παρουσίασης των έργων τους

Ενέργειες του δάσκαλου και των μαθητών

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. Laura Charman, Διδακτική της τέχνης, εκδ. "Νεφέλη", Αθήνα 1993, σελ. 117.
2. Laura Charman, ο. π., σελ.117.
3. Άρνο Στερν, Πλευρές και τεχνική της παιδικής ζωγραφικής, εκδ. "Δίπτυχο".
4. Laura Charman, ο. π., σελ.194.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γρόσδος Σταύρος, Προσέγγιση της πολιτιστικής κληρονομιάς στο μάθημα της εικαστικής αγωγής, περ. Σύγχρονη Εκπαίδευση, τεύχος 96 (υπό δημοσίευση), 1997.

Γρόσδος Σταύρος, Το πανηγύρι των χρωμάτων, εκδ. Μαστορίδη.

Γρόσδος Σταύρος, Χρωματιστά δημιουργικά παιχνίδια, εκδ. Μαστορίδη.

Charman Laura, Διδακτική της τέχνης, εκδ. "Νεφέλη", Αθήνα 1993.

Cole Alison, Χρώμα (σειρά Ανακαλύπτω την Τέχνη), εκδ. Δηληθιανασής-Ερευνητές.

Μένου Αλεξάνδρα, Καριώτογλου Πέτρος, Κουμαράς Παναγιώτης, Η Περίπτωση της Βυζαντινής Θεσσαλονίκης (Καθοδηγούμενη ανακάλυψη - εξερεύνηση), περ. Ανοιχτό Σχολείο, τεύχος 57, 1996, σελ. 18-24.

Ο Matisse και οι φωβιστές (Πίνακοθήκη Διασήμων Ζωγράφων), εκδ. Αλκυόν.

Οι Μεγάλοι Ζωγράφοι (Εικαστός αιώνας), εκδ. Μέλισσα.

Πίνιν Κάρπι, Τα παράθυρα του ήλιου - Matisse (σειρά: η τέχνη για παιδιά), εκδ. Οδυσσέας-Αίολος.

Ρηντ Χέρμπερτ, Ιστορία της Μοντέρνας Ζωγραφικής, εκδ. Υποδομή.

Το θαύμα της ζωγραφικής (4ος τόμος), εκδ. Κουμουνδουρέα.

Χαραλαμπίδης Αλκής, Η τέχνη του εικαστού αιώνα, εκδ. Uni-versity Studio Press.

Χόνος Χιού - Φλέμινγκ Τζον, Ιστορία της Τέχνης (4ος τόμος), εκδ. Υποδομή.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Δίμηνο περιοδικό με κριτική άποψη για την εκπαίδευση

* *Επικαιρότητα*

* *Καθημερινότητα*

* *Θεωρία*

* *Θεσμοί*

Πανελλαδικά σε κεντρικά βιβλιοπωλεία και στα Πρακτορεία Αθηναϊκού Τύπου
Συνδρομές (1800 δρχ.):
Μπισκίνη 1, 157 72 Ζωγράφου
Τηλ.: 3647001, 7750687

ΑΝΟΙΧΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

ΕΝΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ - ΕΡΓΑΛΕΙΟ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΔΟΥΛΕΙΑ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ

ΧΡΗΣΙΜΟ ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΔΑΣΚΑΛΟ
ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ

- Τι είναι «σχέδιο εργασίας»;
- Πως γίνεται ομαδικά η δουλειά
- Πως αντιμετωπίζονται ειδικά προβλήματα και μαθησιακές δυσκολίες;
- Παιδαγωγική σκέψη
- Πρακτικά παραδείγματα εφαρμογής μεθόδων διδασκαλίας

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ:
Ολύμπου 17, 152 34 Χαλάνδρι
Τηλ. 68.52.643-68.58.782 (απόγευμα)
Άννα Ελευθεριάδου - Στεφανιάκου